

АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

Розвиток страхової справи в Україні стримується економічною та політичною нестабільністю, девальвацією національної валюти та переоцінкою ключових ризиків. Діяльність страхових компаній з розміщення своїх активів могла б стати альтернативним джерелом позитивних грошових потоків, проте, в силу низки суб'єктивних та об'єктивних факторів, вітчизняні страховики в недостатній мірі використовують свій інвестиційний потенціал.

Оцінка структури активів українських компаній, дозволених для представлення коштів страхових резервів, дає підстави стверджувати про активне використання цінних паперів та банківських інструментів (табл. 1).

Таблиця 1

Структура дозволених* активів страхових компаній України в 2010–2014 рр., %

№ з/п	Категорія	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.
1	банківські інструменти, в т. ч.:	30,0	34,8	21,9	30,4	29,3
	- грошові кошти на поточних рахунках	6,4	7,2	3,9	5,8	6,9
	- банківські вклади (депозити)	23,3	27,3	17,9	24,5	22,3
	- банківські метали	0,3	0,3	0,2	0,1	0,1
2	цінні папери, в т. ч.:	47,5	51,8	69,8	56,3	56,0
	- акції	39,4	43,7	61,2	47,0	44,4
	- цінні папери, що емітуються державою	5,5	5,1	5,3	6,2	8,4
	- облігації	2,4	2,7	3,0	2,0	2,0
	- іпотечні сертифікати	0,2	0,3	0,3	1,0	1,2
3	нерухоме майно	7,9	7,2	4,4	5,2	5,1
4	права вимоги до перестраховиків	14,2	5,8	3,9	8,0	9,5
5	інші активи	0,4	0,4	0,0	0,2	0,2

Примітка*. Активи, дозволені для представлення коштів страхових резервів відповідно до вітчизняного законодавства.

Джерело: дані Нацкомфінпослуг

За результатами аналізу фінансової звітності 20 найбільших страхових компаній non-life сегменту за 2014 рік встановлено, що частка довгострокових та поточних фінансових інвестицій в активах останніх, складає 16,09 % та 12,63 % відповідно, що майже в двічі менше за середні по сегменту значення в 27,84 % та 21,87 % відповідно. І хоч питома вага грошових коштів та їх еквівалентів серед компаній ТОП-20 (31,47 %) була в загальному значно вище за середній по сегменту рівень (12,86 %), для страховиків «Уніка», «АСКА», «Універсальна» «Альянс» цей показник був значно нижчий (10,44 %, 8,42 %, 7,38 %, 1,60 % відповідно).

При чому такі страхові компанії як «Українська страхова група», «Альфа Страхування» та «ХДІ Страхування» фактично не здійснюють інвестиційну діяльність на фінансовому ринку (на їх балансі відсутні довгострокові та поточні фінансові інвестиції), розмістивши більше половини своїх активів у формі грошових коштів та їх еквівалентів. Таким чином згадані компанії уникають ринкового ризику (в частині коливань вартості акцій, позикових коштів та різниці в доходності між корпоративними та державними облігаціями).

Значна частка довгострокових інвестицій в активах спостерігалась в компаніях «Інгосстрах», «Альянс» та «ТАС» - 45,43 %, 46,53 % та 45,68 % відповідно. До інвестиційного портфелю цих страховиків були включені акції вітчизняних підприємств, корпоративні облігації та облігації внутрішньої державної позики, а у СК «Альянс» суттєвою складовою активів були інвестиції в дочірні структури, що обліковуються за методом участі в капіталі (44,28 %). Ключовими акціонерами всіх цих компаній є кіпрські підприємства, частки в статутному капіталі яких, відповідно до оприлюдненої інформації про власників, сягали 100 %, у зв'язку чим ускладненим є визначення кінцевих власників компаній та їх впливу на прийняття інвестиційних рішень.

Найбільша частка поточних фінансових інвестицій в структурі активів була в іншого страховика з іноземними інвестиціями «АХА Страхування» (входить до складу французької «АХА Group»), і на кінець 2014 року становила 53,43 %, з яких 47,5 % склали державні боргові цінні папери. Такий консервативний тип інвестиційної стратегії пов'язаний з прийнятою керівництвом політикою управління ризиками, що виключає вкладення коштів в пайові цінні папери та нерухомість.

З метою виконання своїх зобов'язань перед страхувальниками для вітчизняних страхових компаній non-life сегменту характерним є інвестування більше ніж половини технічних резервів у банківські інструменти, головним чином це депозити та кошти на поточних рахунках (рис. 1). І хоч їх частка поступово скорочується починаючи з 2011 р., цей показник значно перевищує аналогічне значення для компаній з США, Японії та Європи.

Джерело: дані Нацкомфінпослуг

Рис. 1. Структура активів, якими були представлені технічні резерви в 2010–2014 рр., %

За аналізований період в цінні папери було розміщено п'яту частину резервів, і основному це були акції вітчизняних підприємств та державні облігації – в середньому 12 % та 6 % відповідно.

Незважаючи на збільшення обсягів інвестицій, фінансові доходи страхових компаній не продемонстрували однозначне зростання, а рівень їх доходності, хоч і перевищив від'ємне значення в 2011 році, проте поступово спадає, і за підсумками 2014 року становив 1,97 %. Враховуючи структуру балансу вітчизняних страховиків за аналізований період, очікуваним є те, що доходи від інвестиційної діяльності формувались в середньому переважно за рахунок доходів від депозитів (близько 51 % фінансових доходів), акцій (21 %), участі в капіталі (9 %) та облігацій (7 %). При цьому частка останніх зросла протягом 2011–2014 років майже вдвічі, в основному, за рахунок облігацій внутрішньої державної позики.

Таким чином, формування інвестиційного портфеля страхових компаній України визначається якістю та обсягом прийнятих на утримання ризиків, а також є доступністю надійних та доходних фінансових інструментів на ринку.